

10-21/14/1967.

12

HK: 10-693/73

**A Magyar Népköztársaság  
Belügyminiszterének  
014. számú  
PARANCSA**

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT  
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára  
figyelemmel

**Budapest, 1967. július 10-én.**

**Tárgy:** Szeremlei Szabó Huba és társai repülőgéppel elkövetett büntetlen  
határsértésének tanulságai.

A Magyar Népköztársaság nyugati határszakaszán, Und község térségében, 1967. május 23-án 04,07—04,13 óra között, Ausztriából berepült határsértő repülőgéppel Szeremlei Szabó Huba Lajos volt egyetemi hallgató és felesége két kiskorú gyermekével külföldre szökött.

A büntetlen határsértést bizonyos imperialista körök a Magyar Népköztársasággal szembeni ellenséges propagandára használták fel. Az esemény a hazai közvéleményben kedvezőtlen hatást váltott ki és csorbította a belügyi szervek tekintélyét.

**I.**

**A határsértés okainak feltárása, a felelősség megállapítása  
és a tanulságok levonása érdekében elrendelt vizsgálat  
az alábbiakat állapította meg:**

A Belügyminisztérium szervei kellő időben rendelkeztek mindazokkal az adatokkal, illetve operatív és egyéb eszközökkel, valamint személyi feltételekkel, melyeknek céltudatos felhasználása a határsértő repülőgép elfogását, a disszidálás megakadályozását eredményezhette volna.

A nem elég körültekintő, esetenként szakszerűtlen operatív intézkedések, a rosszul szervezett együttműködés, egyes vezetők és operatív tisztek mulasztásai, a vonatkozó parancsok durva megsértése miatt a határsértés bekövetkezett. Az ügyben eljáró vezetők és beosztottak nem ismerték fel a sikeres akcióban rejlő politikai lehetőségeket, illetve nem számoltak azokkal a káros politikai hatásokkal, amelyek sikertelenség esetén jelentkeznek.

\*

A BM. Panaszirodáján 1967. május 9-én bejelentették, hogy Szeremlei május 23-án disszidálni akarnak feltehetően Kőszeg térségébe érkező osztrák sportrepülőgéppel, e célból már több alkalommal jártak a határsávban terepszemlén. A BM. Panasziroda a bejelentést két nap múlva meg-



küldte a BM. III. Főcsoportfőnökség Titkárságának, amely azt másnap továbbította a BM. III/3. Osztálynak.

A BM. III/3. Osztályon a bejelentés négy napon keresztül elfeküdt. E késedelem jelentősen csökkentette az intézkedések tervezésére és az akció alapos megszervezésére fordítható időt.

A bejelentő 1967. május 17-én ismét jelentkezett. Elmondotta, hogy Szeremlei aznap 9 órakor bérelt gépkocsival Kőszeg környékére indul. A BM. III/3. Osztálya csak ezek után küldte meg a keletkezett anyagokat az intézkedésre illetékes BM. III/II-5. Osztálynak. Ezzel egyidejűleg — miután Szeremlei figyelőztetve volt — értesítette a BM. III/I. Csoportfőnökség beosztottját, Sándor József r. őrnagyot.

A BM. III/II-5. Osztály vezetője — Sándor őrnagy kérésére — az ügyet rövid úton átadta a BM. III/I. Csoportfőnökség részére, jóllehet — a bejelentés jellegét tekintve — a BM. III/I. és BM. III/II. csoportfőnök együttes döntésére lett volna szükség ahhoz, hogy melyik szerv, illetve ki legyen felelős az akció végrehajtásáért. Az ügy átvétele után Papp és Palotás alezredek, valamint Sándor őrnagy elsődleges intézkedéseket tettek az akció lebonyolítására.

Az operatív akció során azonban súlyos vezetési fogyatékok mutakoztak, ebből eredően számos durva szakmai hiba és mulasztás következett be:

- Teljesen indokolatlan volt az ügy átvétele, mivel a körözökutató feladat a BM. III/II-5. Osztály hatáskörébe tartozik. Az átvételhez jelentős operatív érdek nem fűződött. Papp Sándor r. alezredes, megbízott alosztályvezető nem kért engedélyt az ügy átvételére, erről csak május 19-én jelentett osztályvezetőjének.
- Az akció végrehajtására későn, csak május 19-én készítették tervet, mely több vonatkozásban hiányos volt, a repülőgép elfogására irányuló intézkedéseket sem tartalmazta. Súlyos hiba volt, hogy ezt a hiányos tervet Dobróka János r. ezredes, osztályvezető jóváhagyta és nem adott megfelelő utasításokat a terv kiegészítésére, a feladatok végrehajtására.
- Sándor József r. őrnagy és Palotás József r. alezredes május 19-én külső figyelés alá vonták Szeremlei Huba gépkocsiját, melyet Ábrahámhegyig követtek. Az akciót május 20-án szombaton engedély nélkül megszakították, Szeremlei figyelését pedig a helyi rendőrsre bízták, majd visszatértek Budapestre. Papp Sándor r. alezredes, megbízott alosztályvezető az operatív tisztek eljárásával egyetértett, erről osztályvezetőjének nem tett jelentést. A mulasztás helyrehozható lett volna, ha Papp alezredes — néhány óra pihenést engedélyezve — visszatérésre utasítja beosztottait.
- Május 22-én reggel ismét felvették a kapcsolatot az akcióban együttműködő szervekkel. Az általuk adott hiányos információkat elfogadták, további intézkedéseket nem tettek. Szeremlei tartózkodási helyére nem tértek vissza, a vezetőktől erre utasítást nem kaptak. Az együttműködő szervek a legkritikusabb időben kellő irányítás nélkül maradtak. Jellemző, hogy a határsértés tényéről csak május 23-án 9 óra tájban Budapesten értesültek.
- Szatmári Gábor hőr. alezredes, a Határőrség Felderítő Osztályának helyettes vezetőjével és Hegyi Sándor hőr. alezredessel, az operatív szervek kellő időben közölték Szeremleiék szökési



tervére vonatkozó adatokat. A repülőgéppel való szökés realizálását azonban mindketten kétségbe vonták, ezért előljáróiknak jelentést nem tettek, intézkedéseiket pedig a kellő megfontoltság és alaposság hiánya jellemezte.

A Határőrség hadműveleti ügyelete május 17-én elrendelte Szeremleiek körözését. Ennek alapján a határőrkerületek intézkedéseket tettek, amit az alegységek végrehajtottak.

A határőrkerületeknek adott utasítás azonban nem tartalmazott közlést és nem jelölt meg intézkedést a repülőgép várható behatolására és az ezzel kapcsolatos feladatokra. Intézkedéseket tettek a határőr felderítő szervek is, de ezeket csaknem kizárólag Kőszeg és közvetlen környékére összpontosították, elmulasztották a megadott térségbe vezető útvonalak mélységi ellenőrzését. Ennek tulajdonítható, hogy a Határőrség részéről a repülőgép elfogására, a szökés megakadályozására konkrét gyakorlati intézkedés nem történt, érdemleges jelzést adni Szeremleiek mozgásáról nem tudtak.

## II.

### Az ügy tanulságai:

1. Az állambiztonsági munka politikai tisztánlátást, magasfokú éberséget és hivatástudatot követel meg a vezetőktől és beosztottaktól egyaránt. A politikai érdekek figyelmen kívül hagyása az operatív munka szűk prakticista felfogásához vezet.

2. Az eredményes munka, a sikeres operatív akció alapvető feltétele, hogy a fegyelem és rend a követelményeknek megfeleljen. Az ügyben érintett szerveknél az érvényben lévő parancsok, utasítások betartása mind a vezetők, mind a beosztottak részéről sok kívánnivalót hagy maga után. A fegyelem általában laza, egyes vezetők és beosztottak szemlélete hibás.

3. Egyes vezetők irányító, ellenőrző tevékenysége a követelményeknek nem felel meg. Az ügyben érintett valamennyi szervnél elmulasztották az intézkedésre jogosult előjárónak történő kötelező jelentéstételt. A határsértés bekövetkeztéig a folyamatba tett intézkedések jelentése és jóváhagyása még csoportfőnöki szintig sem jutott el. Az intézkedések lényegében operatív tiszti, illetve alosztályvezetői szinten megrekedtek. Az intézkedéseket kiadó vezetők hatásköre nem tette lehetővé, hogy a leghatékonyabb eszközöket igénybevehessék. E körülmény végig rányomta bélyegét az operatív szervek intézkedésére és számos újabb hiba forrásává vált, végső soron pedig lehetetlenné tette az operatív akció eredményes befejezését.

4. Ismételten bebizonyosodott, hogy a Belügyminisztérium szerveinek jól összehangolt együttműködése, csak a feladatok megfelelő szintű koordinálásával lehetséges. A repülőgép elfogása csak az operatív szervek, Határőrség és az OLP. együttes, összehangolt akciója esetén járhatott volna sikerrel. Az akció összehangolása azonban — elsősorban az operatív szervek hibájából — elmaradt.

A vonatkozó parancsok durva megsértésével történt az együttműködés megszervezése úgy a Határőrséggel, mint a Vas megyei Politikai Osztállyal és a révfülöpi rendőrőrssel. Az együttműködő szervek nem vezetőik parancsára, hanem az eljáró operatív tisztek „kérésére” intézkedtek. Így a feladatok koordinálása sem történhetett megfelelő módon és szinten, ami pontatlanságokra, félreértésekre, hézagosságra vezetett.



### III.

#### **A mulasztásokért és fegyelemsértésekért felelősség terheli:**

**Dobróka János r. ezredest,** a BM. III/I. Csoportfőnökség osztályvezetőjét, mert nem ismerte fel az ügy várható politikai következményeit, rosszul értelmezett operatív érdekből hozzájárult az ügy átvételéhez. Erről előljárójának nem tett jelentést, elmulasztotta az akció személyes irányítását, az ügyben dolgozó operatív tisztek részére nem adta meg a tőle elvárható segítséget, nem vette fel a kapcsolatot az együttműködésre illetékes szervek vezetőivel, az operatív alapelveket megsértve hozzájárult, hogy beosztottai külső figyelmet végezzenek, ezért

**„Szigorú megrovás”;**

**Dr. Papp Sándor r. alezredest,** a BM. III/I. Csoportfőnökség megbízott alosztályvezetőjét, mert: hatáskörét túllépve, átvette az ügyet, s azt előljárójának késve jelentette. Az operatív akciót megfelelő körütekintés nélkül, az operatív alapelvek súlyos megsértésével szervezte. Beosztottainak helytelen kezdeményezését és eljárását nem utasította vissza, részükre a szükséges vezetői útmutatást nem adta meg. Mulasztása jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy az operatív akció meghiusult, ezért

**„Alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés”;**

**Sándor József r. őrnagyot,** a BM. III/I. Csoportfőnökség operatív beosztottját, mert: az ügy feldolgozása során gondatlanul járt el, Szeremleiék ellenőrzését az operatív alapelvek súlyos megsértésével szervezte. Elmulasztotta a kötelező éberséget, a figyelestről engedély nélkül hazatért, ezzel hozzájárult az akció meghiusulásához, ezért

**„Megrovás”;**

**Palotás József r. alezredest,** a BM. III/I. Csoportfőnökség operatív beosztottját, mert: az operatív akció során nem volt elég körültekintő, a figyelestről engedély nélkül hazatért, ezért

**„Feddés”;**

**Szatmári Gábor hőr. alezredest,** a BM. Határőrség Felderítő Osztályának helyettes vezetőjét, mert: Szeremleiék tervezett kiszökéséről kapott jelzés realitását indokolatlanul kétségbe vonta, emiatt az érintett határőrség alegységek és felderítő szervek felé kiadott utasítás nem tartalmazott megfelelő intézkedést a határsértők elfogására. Az akcióban résztvevő beosztottai ellenőrzését elmulasztotta, az ügyről az esemény bekövetkezéséig előljárójának jelentést nem tett, ezért

**„Szigorú megrovás”;**

**Hegyi Sándor hőr. alezredest,** a BM. Határőrség Felderítő Osztály beosztottját, mert: a rendelkezésére álló adatok ellenére, Szeremleiék repülőgéppel történő szökésének realitását kétségbe vonta, emiatt az alárendelt szervek felé tett intézkedései hiányosak voltak, ezért

**„Megrovás”;**



**Szabó Károly r. ezredest,** a BM. III/3. Osztály vezetőjét, mert: az osztály titkárságán a Szeremlei disszidálási tervével kapcsolatos bejelentés több napig elfeküdt, ami jelentős idővesztést okozott a büntetlen határsértés megakadályozására bevezetendő intézkedések tervezésében, ezért

**„Figyelmeztetés”**

fenyítésben részesítettem.

**Sipos Ferenc hőr. alezredest,** a BM. 2. határőrkerület törzsfőnökét az ügyvel kapcsolatos lelkes kezdeményezéseért és aktivitásáért

**„Dicséretben”**

részesítettem, a bejelentőt pedig megjutalmaztam.

**IV.**

A BM. szervek együttműködésének javítása, hasonló esetek bekövetkezésének megelőzése érdekében

**m e g p a r a n c s o l o m :**

1. A BM. szervek parancsnokai, vezetői követeljék meg a kiadott parancsok és utasítások maradéktalan végrehajtását, következetesen érvényesítsék az egyszemélyi felelősség elvét. Fokozzák az állomány politikai éberségét, növeljék a munka iránti felelősségérzetet és szilárdítsák meg a szolgálati fegyelmet.

2. A BM. III. Főcsoportfőnöke vizsgálja felül és tegyen előterjesztést az állambiztonsági szervek hatáskörébe utalt köröző-kutató munka rendjének újbóli szabályozására. E munka irányítását a BM. III/II-5. Osztálya végezze, a BM. Országos Hír- és Akcióközpont lehetőségeinek a felhasználásával.

**Határidő:** 1967. augusztus 15.

3. A BM. Határőrség Országos Parancsnoka — együttműködve az illetékes szervekkel — dolgozza ki a repülőgéppel történő határsértések megakadályozása érdekében teendő intézkedéseket.

01/67. sz. par.

**Határidő:** 1967. augusztus 15.

4. A BM. Titkárság vezetője biztosítsa, hogy a sürgős operatív intézkedést igénylő bejelentések azonnal az OHK útján az intézkedésre jogosult szervek vezetőjéhez legyenek továbbítva. El kell érni, hogy a közérdekű — különösen a bűncselekményre utaló — bejelentések kivizsgálása időben, szükség esetén soronkívül megtörténjen.

**Határidő:** 1967. július 15.

5. A Belügyminisztérium parancsnokai fokozzák a Minisztérium szervei közötti együttműködés hatékonyságát, biztosítsák az együttműködésre vonatkozó parancsokban lefektetett elvek érvényesülését. Az együttműködésben résztvevő szervek konkrét feladatait közös együttműködési tervekben pontosan rögzítsék, minden esetben jelöljék ki az akcióban együttműködő szervek felelős vezetőjét, a feladatok koordinálásáért felelős személyeket; biztosítsák a gyors hírószekötötést és egymás kölcsönös, pontos, időbeni tájékoztatását.



6. Jelen parancsomat az alábbiak szerint ismertessék:

- a BM. III. Főcsoportfőnökség operatív szervei, valamint a BM. Határőrség Felderítő Osztálya és a nyugati határszakasz felderítő szervei operatív állománya előtt;
- a BM. Határőrség Országos Parancsnokságán osztályvezetőig, a határőrkerületeknél kerületparancsnok és törzsfőnökig bezárólag;
- megyéknél a rendőrfőkapitányok és helyetteseik, a politikai osztályokon az egész operatív állomány előtt.

A kiszabott fenytéseket a Fegyelmi Szabályzat rendelkezései szerint ismertetni kell.

Felkérem a pártszervezeteket, hogy parancsom végrehajtásához nyújtsanak segítséget.

**BENKEI ANDRÁS s. k.**

belügyminiszter

Kapják: Miniszterhelyettesek,  
Főcsoportfőnökhelyettesek,  
BM. Hőrs., Karh. Országos parancsnoka,  
BM. Kormányőrség parancsnoka,  
BM. III. Főcsoportfőnökség csoportfőnökei, önálló és beosztott osztályvezetői,  
BM. II. Főcsoportfőnökség csoportfőnökei,  
BM. IV/I-II. csoportfőnökök,  
BM. Fegyelmi Osztály vezetője,  
Budapesti, megyei rendőrfőkapitányok,  
BM. Hőrs. Felderítő Osztály vezetője,  
1., 2., 3. és 11. határőrkerület parancsnokai.

Készült: 110 példányban.